

Het Socratisch Gesprek

achtergronden

Wij weten alles

In de Griekse stadstaten (Athene, Sparta, Troje) rond 450 vC krijgt de vrije burger steeds meer interesse en aandacht voor de wijze waarop men leeft met elkaar en hoe een persoonlijk, goed leven te leiden.

De complexiteit van de samenleving neemt toe en er is behoefte aan ordening, structuur en regelgeving. Men gaat met elkaar in gesprek over onderwerpen als: 'Hoe zou men een stad kunnen en moeten besturen?' 'Wat is moedig?' 'Wanneer ben je een goede soldaat?' 'Wat is eerlijkheid?' 'Moeten we straffen of belonen?' 'Wat is het juiste?'

Tussen al deze vraaggesprekken staat de sofist op. Letterlijk vertaald: de wijze. Een leraar die van stadstaat naar stadstaat reist en antwoord geeft op de bovenstaande vragen. De sofist vertelt hoe de mens moet leven. Gevraagd en ongevraagd geeft hij 'wijze' adviezen en antwoorden.

De domme mens

Ten tijde van deze rondtrekkende sofisten wordt Socrates (470-399vC.) geboren. Socrates heeft niet veel op met de neiging om andermans wijsheden klakkeloos over te nemen in eenvoudige tegeltjeswijsheden en algemene waarheden.

Het houdt de mens dom en afhankelijk.

Volgens Socrates moet de burger zelf leren nadenken en niet klakkeloos kennis overnemen. Je zou zomaar niet-passende of gevaarlijke adviezen kunnen toepassen van de 'wijzen' die helemaal die aansluiten op je eigen vraag en situatie. Volgens Socrates mag je je nooit beroepen op algemene waarheden en op de kennis van anderen.

**ik antwoord uitgebreider dan ik had moeten doen,
dat ligt aan mijn onwetendheid**

Socrates

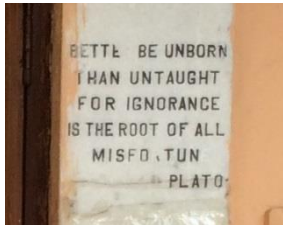
De filosoof

Socrates stelt dat je leert door je eigen ervaringen en met name door deze te onderzoeken, te toetsen aan je waarden en principes. De centrale vraag is: 'Wat heb je gedaan en vanuit welke grondtoon – vanuit welke waarden en principes?'

Om het eigen onderzoek te bevorderen stelde Socrates vragen. In latere eeuwen is uit zijn nagelaten werk de Socratische gespreksmethode ontwikkeld.

Kennisbouwwerk

Socrates is geen leraar zoals de sofist, maar een begeleider van een gesprek; hij voert een dialoog. Volgens hem is het de opdracht om mensen het juiste inzicht te laten baren door vragen te stellen. Door zich onderzoekend op te stellen, stimuleert hij zijn gesprekspartner

om hun eigen verstand te gebruiken.

Het bijzonder van Socrates is dat hij geen eigen kennisbouwwerk heeft ontwikkeld zoals zoveel andere filosofen. Als je het erg simpel en kort door de bocht stelt, dan is bij Socrates filosofie slechts 'de kunst van het vragen stellen'.

Zelf filosoof zijn

Socrates lijfspreuk zou kunnen zijn: "zij die vragen zijn het gevaarlijkst". Aan de overtuigden en de onverschilligen had een broertje dood.

We kunnen de andere kant opkijken en doen alsof er geen andere vragen zijn (onverschilligen) of we kunnen doen alsof we alles al weten en daardoor geen nieuwe vragen hebbend (overtuigden).

De filosoof past bij geen van beiden.

Die zoekt, en vindt wat goed is.

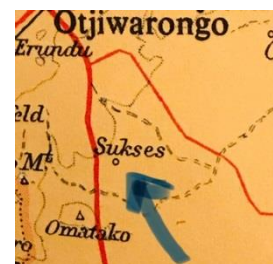
Kennis en ervaring vergaren, blijven vragen en inzicht opdoen.

Degene die goed weet, doet ook goed.

Het inzicht zal hem en haar juist doen handelen.

Er ontstaan betere verhoudingen tussen de mensen.

Welkom in de wereld van het Socratisch gesprek.

Colophon

teksten door FrankHoes2015-2021
gebruik met vermelding bron is toegestaan

meer informatie over het volgen van een Socratisch gesprek:
<https://www.frankhoes.nl/socratisch-gesprek/>